

## רבי צדוק הכהן

### דובר צדק אותיות ו-ח

כי ענין טוב ורע וטומאה וטהרה הוא מה שברא ה' יתברך וקבע כן, שיהיה זה טוב ויהיה מקום מציאות לרע להגלות למראית העין בעולם הזה המראה הפירוד והרבוז והעדר גלוי היחוד. והוא כאשר הצטמצם הטוב בגבול וגדר עד פה תבוא בלי התפשטות לאין קץ, נשאר חוץ לגבול מקום גלוי ההיפך. אבל כאשר יתברר האמת לעין כל, ויוחזר הדבר לכמות שהיה בשרשו עד שלא נברא העולם, היחוד הברור לעין כל, ושהכל ברצון אחד יחיד ומיוחד ואין שום דבר חוצץ לו, מה מקום לטומאה וטהרה ואסור והיתר וטוב ורע מעתה. וזהו ענין יום

**[ז] וזה** שאמרו (עירובין שם) שלא היו יכולים לעמוד על סוף דעתו.<sup>9</sup> כי לכל דעת ושכל נברא יש סוף וגבול עד פה תבוא, מה שאין כן לדעתו לא היה שום גבול ודבר שמגדירו שנאמר שעד כאן תחום שכלו ודבר כזה לא יוכל עוד לטהר ברוחב דעתו. ועמידה נקרא כשעומד ואין לו מקום לילך יותר, והוא בעומד על הגבול. ולכן אמרו שאצלו לא היו יכולים לעמוד על סוף דעתו, כי אין לו גבול. ולכך אין הלכה כנזכר

וזהו אלו ואלו דברי אלוקים חיים, דדברי אלקים חיים שהוא מדרגתו וה' אלקים אמת, שם הוא כדברי אלו ואלו שאין גדר וגבול. אבל ההלכה שהיא הנהגת העולם היא כבית הלל, וכנזכר לעיל שהעולם מתנהג בגבול.

## חידושי אגדות מהר"ל קידושין מ'

**מעשה גדול. פי' מפני** (שם). נענה רבי טרפון ואמר כי המעשה הוא עיקר, אבל התלמוד שהוא למד לעשות אינו עיקר כמו המעשה, שהרי התכלית לעשות, כי אין האדם שכלי, כי אלו היה שכלי לגמרי היה התורה שלו עיקר, אבל האדם אינו שכלי לגמרי ולכך

המעשה עיקר שהמעשה על ידי האדם כפי אשר ראוי שיהיה צדיק ע"י מעשה, שכל מעשה הוא בגוף ואלו התורה הוא בשכל, ודבר זה בארנו במסכת אבות (פ"א) אצל לא המדרש עיקר אלא המעשה עיקר ובכמה מקומות. אבל ר"ע סובר שהתלמוד גדול, מפני שמביא לידי מעשה, כי התלמוד הוא התחלה ובכח ההתחלה הוא הכל, וזה שאמר גדול תלמוד שמביא לידי מעשה, וידוע שכל הדברים אשר קודמים מעלתם יותר גדול, מפני שהוא סבה לאחר, והרי הוא סבה, והסבה יותר גדול מן המסובב. וכן כל הראיות שהביא רבי יוסי גדול תלמוד וכו' הם ראיות חזקות וגדולות. שהתלמוד גדול מפני שקדם לחלה ולתרומה וליובל הכל להודיע מדריגת התורה שהיא גדולה על הכל.